

A renunțat la Diplomație pentru a bate în lung și-n lat satele românești, culegând tradiții și recompunând străvechile calendare populare ale strămoșilor noștri. Iulia Gorneanu, directorul artistic al galeriei de artă contemporană Galateca, este o susținătoare autentică și asumată a culturii românești, dar și un personaj parcă desprins din alte vremuri.

de Diana-Florina Cosmin

Une emme d'un certain âge

Indiferent dacă se găsește în încăperile luminoase și moderne de la Galateca sau într-un mic bistrou de lângă Ateneul Român, Iulia Gorneanu pare să descindă dintr-o fotografie sepie. Există mereu un detaliu în imaginea ei care te transportă instantaneu într-un alt secol: o pălărie beige cu floricele roz și voaletă bleumarin din anii '40, asortată nonșalant la blugi, o ie românească de acum o sută de ani, purtată împreună cu o pălărie brodată, descoperită într-un anticariat uitat de vreme sau o geantă-portmoneu vintage de pe vremea lui Caradja, găsită la un târg de vechituri și asortată cu o rochie de seară ieșită din mâinile unui tânăr designer român de care probabil nici n-ai auzit până acum, dar pe care Iulia l-a descoperit, ca toate lucrurile frumoase din viața ei, printr-o intuiție norocoasă.

„Rochia pe care o port acum e făcută de Mihaela Crețescu, o tânără care a absolvit filozofia”, îmi explică, cu un zâmbet larg, când îi complimentez ținuta cu care a venit la întâlnirea noastră și care are imprimat un chip de femeie desenat de artista Elena Copuzeanu. Cu părul prins lejer-studiat într-o eșarfă de mătase, tocmai se întorsese din Maramureș, de la un concert Grigore Leșe care a strâns 15.000 de oameni pe un drum forestier din Pasul Tihuța.

„Toți cântau cu el, toți știau versurile”, îmi povestește ea, entuziasată. Despre fiecare dintre lucrurile care au marcat-o în viață, fie că e vorba de colecția de 200 de pălării vintage sau de perioada în care a lucrat pentru ambasadorul republicii Peru, Jose Augusto Tenorio, Iulia povestește cu o scipire în ochi. Are marele dar de a aduna în jurul ei oameni, evenimente și obiecte cu poveste, într-un soi de atracție gravitațională stranie. Chiar și piesele vintage pe care le poartă au un rol precis în destinul ei și ea în al lor. „Un bătrân din Bucovina mi-a spus cândva că hainele și obiectele au o soartă, la fel ca a oamenilor, iar atunci când li se dă o a doua șansă sunt foarte fericite”, zâmbește ea. „De aceea, eu cumpăr lucruri vechi ca să le port, nu doar ca să le pun într-o colecție”.

Dincolo de obiectele care o fac să par o doamnă interbelică, primele întâlniri importante din destinul ei au intervenit

în perioada liceului. Originară dintr-un sat de la poalele munților Făgăraș, Iulia a făcut liceul la Ploiești, unde era o singură clasă de filologie-istorie pentru Prahova și Dâmbovița. „Aveam un regim de semi-detenție”, glumește ea, „Ieșeam o singură oră pe săptămână, cu bilet de voie”. Și-a valorificat însă cu înțelepciune acel bilet: discuții despre lectură cu poetul Ion Stratan, aflat în dizidență și ajuns bibliotecar de la sala de lectură a liceului, teatru de păpuși și introducere în lumea artei, printr-un anturaj de tineri pictori.

A venit la București la facultate, singură cu visele ei de ardeleană timidă, crescută într-o casă cu bibliotecă mare și cu un bunic profesor de istorie care asculta cu religiozitate Vocea Americii. S-a înscris la Filologie, română-spaniolă, unde erau doar șapte locuri, iar perioada facultății îi rămâne în memorie drept momentul în care a început să frecventeze serios cursuri de istoria artei și de filozofie și să prindă cu adevărat gustul pentru arta adevărată. După absolvire, s-a angajat mai întâi ca profesor de spaniolă, apoi ca funcționar în cadrul misiunii diplomatice a Ecuadorului la București, unde a început să organizeze festivaluri de film latino-american și expoziții colective de artă. A urmat Ambasada Peru și una dintre întâlnirile care i-au marcat viața, cu Jose Augusto Tenorio, o somitate în materie de cultură, prieten apropiat

cu Vargas Llosa și aflat în exil politic în Europa. „Era un om care iubea România interbelică, România regală”, își amintește Iulia. „Era straniu când intrai în biroul lui și vedeai 20 de fotografii cu Carol I”. După zece ani în diplomatie, Iulia a luat, în 2006, o decizie aparent inexplicabilă: a renunțat la tot pentru a pleca voluntar în echipa emisiunii culturale „La porțile cerului”, unde a făcut șase ani de teren prin toate cătunele din țară, locuri uitate de lume, unde datinile încă se păstrează cu sfințenie.

În acea perioadă a învățat să citească în ii, înțelegând că fiecare cusătură simbolizează ceva despre persoana care a purtat piesa respectivă,

Un bătrân din Bucovina mi-a spus cândva că obiectele au o soartă, la fel ca oamenii, iar când li se dă o a doua șansă sunt foarte fericite.

a studiat calendarele vechi ale românilor de la sfârșitul secolului XIX, comparându-le cu calendarele persane, dar făcând și analogii între sfinții creștini și zeitățile păgâne. Despre această urmă descoperire ar vrea să scrie cândva, dacă va veni momentul, și o carte. „După fiecare sfânt creștin se ascunde o

zeitate păgână”, explică ea. „De exemplu, în calendarul popular sunt două anotimpuri, iarna guvernată de lup și vara patronată de cal, iar toți sfinții creștini de vară, începând cu Sfântul Gheorghe, sunt călare pe cal”.

Din zeci de astfel de mici descoperiri și-a conturat o perspectivă amplă asupra datinilor românești transmise din generație în generație, a studiat nenumărate cărți, dar mai ales a vorbit cu oamenii și s-a plimbat printre ei.

Unul dintre locurile sale preferate rămâne Ținutul Pădurenilor, pe malul râului Cerna, unde albul este culoarea morții, iar la înmormântări se ține ceremonialul bradului: când moare un om tânăr se taie un brad dintr-un anumit loc, iar femeile așteaptă cortegiul la buza pădurii și merg zeci de kilometri până la casa decedatului, cântând o melodie cu peste 100 de strofe, fără vreo legătură cu Raiul sau Iadul, ci cu „un drum care de la un anumit punct nu se mai vede”. „Sunt niște texte fabuloase, demne de cartea egipteană a morților”, explică Iulia. „La început nu înțelegeam dacă e dadaism, supra-realism, realism magic, început de secol, e ceva extraordinar”.

Apropiate de suflet îi rămân costumele populare și suferă când vede portul tradițional pervertit sau „modernizat” cu cristale Swarovski. Îi este teamă de perpetuarea acestor obiceiuri, pentru că, este convingerea

ei, „oamenii moștenesc semnele de pe costumele populare așa cum moștenesc și colindele, iar dincolo de un anumit punct nu mai știu exact ce înseamnă”.

Tocmai de aceea, încearcă să descifreze mesajele secrete ale portului autentic, păstrat intact în câteva locuri din țară, inclusiv în același fabulos Ținut al Pădurenilor. Acolo, femeile poartă niște podoabe stranii: multe salbe și multe cheițe agățate la brâu și la gât, care fac zgomot în mers. „Peste tot găseam scris că aceste cheițe se poartă ca să sperie animalele”, rememorează ea. „Dar, vorbind cu oamenii, am aflat că se puneau într-un ritual făcut de moașa satului, pentru încuierea fertilității”. Altfel spus, când o femeie lua hotărârea de a nu mai face copii, venea moașa și, în cadrul unui ritual aparte, îi monta o astfel de cheiță. „Sunt lucruri palpabile care își pierd semnificația, dacă nu vine cineva să le vadă”, crede Iulia. Până să-și scrie cartea, Iulia promovează tradițiile românești în cadrul galeriei de artă contemporană Galateca (în vara acestui an a găzduit „Măiastra - Povestea rescrisă a iei”) și, ca un trendsetter cultural, își poartă colecția de ii cu multă dragoste și imaginație. „Nu am mai mult de 20, dar le port mult și le accesorizez diferit, așa că par mereu altele”. Și, asemeni oamenilor pe care îi cunoaște în călătoriile ei, le dă șansa de a-și spune mai departe povestea. ■